УДК: 336.22:336.14

Нестандартні податкові інструменти у фінансових системах зарубіжних країн

Кожокарь Олена,
здобувачка вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *у роботі розглянуто особливості застосування місцевих податків і зборів у зарубіжних країнах. Проаналізовано використання екологічних, соціальних та туристичних податкових інструментів як засобів регулювання економічної та суспільної поведінки. Визначено їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів та досягненні соціально-економічних цілей*.
Ключові слова: *оподаткування, податкова політика, туристичний збір, економічна модель.*

Податкові системи різних країн формуються під впливом рівня економічного розвитку, інституційних особливостей та обраної моделі державного регулювання. Поряд зі звичними податками в окремих державах застосовуються нестандартні платежі, поява яких пов’язана зі соціальними викликами, історичними обставинами або прагненням держави скоригувати поведінку населення. У таких випадках податки виконують функцію наповнення бюджету та використовуються як інструмент державного регулювання [1].

Одним із прикладів незвичних податків є податок на надмірне споживання цукру, що застосовується у деяких країнах Європи. Зокрема, подібні податки активно застосовуються у Франції та Великій Британії, де вони спрямовані на зменшення споживання шкідливих продуктів і покращення здоров’я населення, що свідчить про використання податкових інструментів як ефективного механізму впливу на споживчу поведінку. Розмір цього платежу визначається складом продукту, а не його ринковою вартістю. У результаті виробники змушені переглядати рецептуру продукції, а споживачі частіше звертають увагу на склад товарів [4, 5].

У низці країн діють податки, пов’язані з користуванням інформаційними або культурними ресурсами. Наприклад, обов’язкові платежі за користування телевізійним або радіомовленням спрямовуються на фінансування суспільних медіа. Особливістю таких податків є те, що вони мають цільове призначення і не включаються до загального бюджету держави.

Окрему групу становлять податки, що пов’язані з туризмом. У багатьох популярних туристичних країнах стягується збір за проживання в готелях або перебування у певних містах. Такі платежі сплачуються туристами під час подорожі й використовуються для утримання міської інфраструктури, охорони культурних пам’яток та покращення якості послуг. Наприклад, в Італії та

Іспанії туристичні збори є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів і сприяють розвитку інфраструктури туристичних регіонів [2].

Також у міжнародній практиці широко застосовуються екологічні податки, які найчастіше зустрічаються в державах із підвищеною увагою до питань охорони довкілля. До них належать податки на використання пластику, забруднення повітря або надмірне споживання енергії. Їх запровадження спрямоване передусім на зміну поведінки громадян і підприємств [5].

У деяких державах можна зустріти податки, які мають радше символічний або локальний характер. Вони можуть стосуватися користування громадським простором або особливостей забудови в історичних районах. Такі податки відображають прагнення місцевої влади зберігати унікальність територій та забезпечувати баланс між приватними й публічними інтересами [3].

Таким чином, сучасна податкова політика зарубіжних країн демонструє тенденцію до використання податкових інструментів як засобу непрямого регулювання економічної та соціальної поведінки, що підвищує ефективність державного управління. Аналіз досвіду дає підстави стверджувати, що сучасна податкова політика все частіше орієнтується на м'яке регулювання, а не виключно на адміністративний примус.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Податкові системи зарубіжних країн : навчальний посібник. Ірпінь, 2021. 210 с.
2. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики : монографія. Одеса : Юридика, 2022. 226 с.
3. Вовчук В. І., Кузьмін Т. Л. Світовий досвід місцевого оподаткування. *Сучасні виклики та тенденції розвитку фінансової системи* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 23 квітня 2024 р. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. С. 26-28. URL: https://kfin.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/53/2024/08/zbirnyk_24.pdf#page=26
4. Податки у країнах Європи: як формуються та від чого залежать. *finance.ua*. URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/podatky-u-krainakh-yevropy-yak-formuietsia-ta-vid-choho-zalezhyt
5. Шкромида Н., Мочернюк Н. Оподаткування в Україні та країнах Європейського союзу: спільні риси та відмінності. *Економіка та суспільство.* 2025. Вип. 72. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-146

Abstract: *The paper examines the peculiarities of applying local taxes and fees in foreign countries. Special attention is given to non-standard tax instruments, including environmental, social, and tourism-related taxes, as tools for regulating economic and social behavior. Their role in shaping local budget revenues and addressing modern socio-economic challenges is highlighted.*

Keywords*: taxation, tax policy, tourist tax, economic model.*

Науковий керівник:
Мікуляк К.А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет